

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל

מאמרי פסח [א]

יו"ל ע"י
מכון שפה ברורה
שע"י חסידי קאסוב
פ' ויקהל תשפ"ה לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הננו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיח' שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, שיהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה, וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא

לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו

וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים לפרסם עושי מצוה

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

או להתקשר ע"ד אימייל ל toraskosov@gmail.com

וזכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

הק'ימוד בגליון ד'הלז

יהיה לעילוי נשמתו הטוהרה של

כ"ק אבינו רועינו אדונינו מורינו ורבינו

מרן שרגא פייביש בן מרן אברהם יהושע העשיל זצוק"ל

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל

וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'

יש להתקשר לקו "קול קאסוב"

במס' 972-72-370-1810 או במס' 718-682-2004 ישראל

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמכרת

במס' 917-686-5892

או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

וידעתם כי אני ה'

סוד ה'דעת' המתגלה בחג הפסח ובייחוד במצות אכילת מצה

הבאה לקראתנו לשלום*. ואדרבה אמרו, ביותר צריך לזרוז את עצמו בהכנה בעניינים אלו מבחלק המעשה, שבעוד שבחלק המעשה רובא דרובא תופסים מסורת אבותיהם בידיהם, ויודעים כיצד לקיים את המצוות כראוי, הרי שבמצות המסורות ללב כגון דא, אין הדברים כן, ואם האדם אינו שת למלא את אסמיו בדעת קודם עשייתם, סופו שיעשם כמצות אנשם מלומדה בלא רעותא דלבא², ולכך צריך לעיין בפנימיות ומהות החג, כדי שידע לשמחה מה זה עושה.

ומשכך הם הדברים, מצוה עלינו לספר ולחקור בענייניו של

החייב לשאול ולדרוש ל' יום קודם החג במהות ופנימיות החג

משה תיקן להם לישראל, שיהו שואלין ודורשין בענייניו של יום, הלכות פסח בפסח³ וכו' (מגילה לב.), כדי שיהא שגור וידוע לכל את פרטי הדינים וההלכות הנהוגים בכל חג וחג ולא יטעו חלילה בדבר הלכה. מתוקף הלכה זו זירזו ספרי החסידות, שלבד מה שמוטל על כל יחיד ללמוד ולהכיר את הלכות החג - האסור והמותר, חייב איניש לעיין ולחקור גם בחלק העבודה שבמצות הרגל, לדעת את עומק עניני החג ומצוותיה, ולהכין את לבו לקראת הימים המבורכים העומדים לפתחו ולשפעת המועדים

א. וכלשונו של ה'שפת אמת' (שבועות שנת תרל"ד) 'צריך כל איש ישראל להתבונן בכל מועד, להיות מוכן לקבל פני ה' כמו שכתוב (שמות כג יז) 'יראה כל זכורך'. ואף שעיקר המצוה אין לנו, מכל מקום ההכנה בלב להעמיד עצמו לפני השי"ת הוא העיקר.

ב. ראה לצוואת ה'ערוגות הבשם' זי"ע לבניו אחריו בקונטרס 'הכנה דרבה' (אות י), המזרזם לעסוק בספרי חסידות מלבד לימוד הלכות הרגל, והא לך דבריו: הוו זהירין ללמוד בכל המועדים וזמנים, הלכות פסוקות שב'שולחן ערוך' השייכות לאותו זמן המועד, לכל הפחות עם ה'באר היטב', כל אותו הילכתא שב'שולחן ערוך' מרישא עד גמירא, כגון הלכות פסח קודם הפסח, וכיוצא בזה בכל יום

תספר באזני בנך וכן בנך את אשר
 התעללתי במצרים וידעתם כי אני ה'
 (שמות י ב), להעביר את האמונה מדור
 דור שהקב"ה משגיח על כל דבר ואין
 דבר נעלם ממנו, ובידו לשדר מערכות
 תבל בכל הפרטים בשמים בארץ
 ובאוויר, כפי שראינו בעת שהוציאנו
 מבית עבדים להיות לו לעם סגולה,
 בעת שמצה ומרור מונחים לפנינו.
 ומעשה הסיפור בעצמו רב כוחו,
 שהוא לא רק משפיע אמונה ובטחון
 לבן השומע את הדברים, אלא גם
 למספר עצמו, שביכולתו להתחזק

חג הפסח ומצוותיו הממשמשים
 ובאים, ולהידרש לדעת מה מהותו
 ומשמעותו לגבן, וה'ברכת מועדיך'
 הבא מכוחו, בתפלה ש'כאשר זכינו
 לסדר אותו' בהכנה דרבה, 'כן נזכה
 לעשותו'.

חג הפסח – חג האמונה

חג הפסח בכלל ו'ליל הסדר' - מועד
 צאתנו ממצרים בפרט, הוא זמן
 מובחר להשרשת האמונה והדעת שיש
 מנהיג לבירה, שכן נצטוונו 'למען

טוב. והשתדלו ללמוד על כל פנים לגרסא, על כל זמן מועד, המסכת בש"ס
 ששייכות לאותו יום טוב או מועד, על כל פנים גמרא עם פירוש רש"י. והוא
 סגולה נפלאה לקיים מצות שמחת הרגל, וכן מצוות התלויות בו, בלי מכשול
 ובלי הרהור חטא ועון, כי אם ביראת השי"ת כל היום, ביראה ואהבה ושמחה.

ועל כן הוו זהירים בזה בכל האפשרי, ללמוד בכל פעם גמרא ממסכת השייכות
 לאותו יום טוב, וכמו כן בספרן של רבותינו הקדושים הצדיקים אנשי מעשה,
 דברי מוסר השייכים לכל יום - טוב בזמנו ובמועדו. **ובפרט בספרים של רבותינו
 הקדושים תלמידי ה'בעל שם טוב' זי"ע המדברים מקדושת המועדים, מצוות
 שתהיו קורין בהם בזמנם ובמועדם, ולא רק בהעברה בעלמא כמדלג על ההרים,
 כי אם בהתבוננות הלב ובעומק המחשבה, שיתו לבכם לחילה, לדברי מוסר השכל
 ורמזי חכמה הטמונים שמה, אז תזכו לקיים מצוות התלויות בזמני ששון
 ובמועדים הקדושים, ביראה טהורה ובאהבה שלימה, בגילה ברינה ושמחה רבה.**
 וכבר אמרו רבותינו ז"ל בסוף מסכת מגילה (לב): 'וידבר משה את מועדי ה' אל
 בני ישראל' (ויקרא כג מד), מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו. ושם:
 תנו רבנן, משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות
 פסח בפסח וכו' הלכות חג בחג. וכבר כתב מרן הרב 'בית יוסף' באורח חיים
 סימן תכ"ט (ד"ה ותניא), ליישב הקושיא מהא דשואלין ודורשין ל' יום קודם (פסחים
 ו), עיין שם תירוץ ג' שבבית יוסף, **דמשה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין
 ודורשין הלכות חג בחג היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוינו במועד הזה.**
 והוא מתאים למה שאני מזהיר אתכם ללמוד בספרן של צדיקים המדברים מעוצם
 קדושת המועדים בכל יום טוב בזמנו. וכל זה נטמן ברמז בפירוש רש"י בש"ס
 סוף מסכת מגילה עיין שם בד"ה וידבר'.

וידעתם כי אני ה'

ג

לא היה באפשרי לאדם להתחזק בה".
אם כן, משנודע לנו שניתן לזכות גם
עתה לאותו אור טמיר של 'וידעתם כי
אני ה'', נפתח לראות מהו מידת
ה'דעת' שהיא מטרת כל ניסי יציאת
מצרים, ומהו הדרך ישכון אור לזכות
לה בימים הקדושים הללו.

'דעת' - ביטול רצונו אל רצון האחר כמשל החיבור בין איש לאשתו

להבנת ענין ה'דעת' משורשו, נפתח
ברמזי דבריו של רשב"י
בתיקונים (ת' סט צט). המהווים אבן
יסוד להבנת מידה זו, ונוסיף לבארם
על נכון, על פי היוצא מאוצרותיהם

באמונת אומן, כפי שהוכיחו רבותינו
מלשון הכתוב הנזכר, שלא נאמר בו
'וידעו כי אני ה' - שהבן והנכד
'ידעו' שיש ה' בעולם, אלא 'וידעתם
כי אני ה'', לומר שהמספר עצמו זוכה
להמשיך עליו 'וידעתם כי אני ה'.

ובכל דור ודור חייב אדם לראות את
עצמו כאילו הוא יצא ממצרים,
לפי שבכל שנה ושנה מתחדש הארת
ה'ימים ההם' 'בזמן הזה' ממש, וניתן
לזכות שוב ל'וידעתם כי אני ה'',
כמ"ש בספר הקדוש 'מאור עינים'
(פרשת צו): 'כל המצות זמניות, בבוא
הזמן של מצוה נתעורר הדבר שהיה
בעת הראשון כשנצטווה המצוה',
ולכן 'לולא היה חג המצות בכל שנה,

ג. וכפירוש הספורנו על אתר: "וידעתם" - אתה ודורותיך והמצרים'. וראה עוד
ב'אמרי אמת' (ימים ראשונים פסח שנת תרפ"ט): 'כתיב' (שמות י ב) 'ולמען תספר באזני
בנך ובן בנך, ומסיים קרא 'וידעתם כי אני ה' ולא כתיב 'וידעו', כי זה קאי גם
על המספר עצמו'.

ד. יסוד זה מובא רבות בספרי הקודש, ומפני כך נציגה רק עוד שני מקורות לזה,
ללמד על הכלל.

כתב ה'אור החיים הקדוש' (במדבר כג כב): 'אל מוציאים ממצרים' - אמר 'מוציאים'
ולא 'הוציאים', ונראה על דרך אומרים ז"ל (פסחים קטז): בכל דור ודור חייב אדם
לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. על כן אמרו יודעי פנימיות התורה
כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה, ונוספים בעם בני ישראל,
והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים. והוא אומרו 'אל מוציאים', כי לא יציאה
ראשונה לבד, אלא בכל שנה ושנה מוציאים כנזכר'.

וראה בספר הקדוש 'קדושת לוי' (לחג השבועות): 'שבכל שנה בעת שאנחנו בני
ישראל מקיימים מצות הבורא ברוך הוא, היינו מצות השבתת חמץ ואכילת מצה
בפסח ושאר מצוות התלויות בה, אזי נתעורר עלינו בחדו הגדול הארה גדולה,
כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים הארה גדולה מאוד בשכר המצוות
שקיימו, כמו כן גם אנחנו מבני בניהם כשאנחנו מקיימים המצוות אזי אנחנו
מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן אנו אומרים בפסח 'זמן חירותנו',

מילי דמלכא

דאבא ואימא' [שהרי אין ענין הזיווג תלוי ועומד אלא בדעת שהוא יוצא מהיחוד בין אבא ואמא שהם החכמה והבינה]^ה. ומפני שהדברים עמוקי הבנה לאותם שעדיין אינם מבינים בטיב תורת הנסתר, ולבאר גם הקשר בין מהות ספירת ה'דעת' לפסוק ולמושג 'והאדם ידע', נרחיב להתבונן במלכותא דארעא מהו סוד ההצלחה של 'והאדם ידע את חוה אשתו' - הקמת בית בין איש לאשתו, ומשם בארה ללמוד את מהות ספירת הדעת והנדרש לדידן בעבודתנו בחג המצות.

של ספרי החסידות, בתפלה ובתחינה שהמקום יהא בעזרנו. ואלו הם ניצוצי ה'זוהר' הנוגעים לעניינינו: **'בראשית'** (בראשית א א), **'ב' - תרין** [התחיל לכתוב מעשי בראשית באות ביי"ת, לרמז כי יש שני דברים לראשית הבריאה, ומה הם] **חכמה ותבונה. תליתאה** [ומשניהם יוצא שלישי] **'יראת ה' ראשית דעת'** (משלי א ז). **ובהאי דעת אתמר 'והאדם ידע את חוה אשתו'** (בראשית ד א) [ועל דעת זו נאמר 'אדם ידע את חוה אשתו'], **לית זיווג אלא בדעת דאיהו עמודא דאמצעייתא יחודא**

ובשבועות 'זמן מתן תורתנו', כי מתעורר עלינו כך זמן חירות וזמן מתן תורה כפי מעשינו הטובים וקיום מצותיו.

ה. זה לשון ספר התניא (ליקוטי אמרים פרק ג) הבא לפרש את ענין הדעת: 'והנה כל בחינה ומדריגה משלש אלו, נפש רוח ונשמה, כלולה מעשר בחינות (ראה בליקוטי תורה פרשת ויקרא שם מבאר זאת), כנגד עשר ספירות עליונות שנשתלשלו מהן (ראה אלישך שמות טז, לו), הנחלקות לשתיים, שהן שלש אמות ושבע כפולות (ספר יצירה פ"א, מ"ב). פירוש, [שלש אמות] חכמה בינה ודעת, [ושבע כפולות הם] ושבעת ימי הבנין, חסד גבורה תפארת וכו' (ראה שפע טל חלק טל שער ג פרק ב). וביאור הענין, כי הנה השכל שבנפש המשכלת שהוא המשכיל כל דבר, נקרא בשם חכמה, כ"ח מ"ה (זוהר הקדוש ח"ג כח). וכשמוציא כוחו אל הפועל, שמתבונן בשכלו להבין דבר לאשורו ולעומקו מתוך איזה דבר חכמה המושכל בשכלו, נקרא בינה. והן הם אב ואם המולידות אהבת ה' ויראתו ופחדו (שם רצ), כי השכל שבנפש המשכלת כשמתבונן ומעמיק מאד בגדולת ה' איך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב (שם רכה), נולדה ונתעוררה מדת יראת הרוממות במוחו ומחשבתו לירא ולהתבושש מגדולתו יתברך וכו' ופחד ה' בלבו וכו', והדעת הוא מלשון **'והאדם ידע את חוה'** (בראשית ד א), והוא לשון התקשרות והתחברות, שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד, ויתקע מחשבתו בחוזק בגדולת אין סוף ברוך הוא, ואינו מסיח דעתו. כי אף מי שהוא חכם ונבון בגדולת אין סוף ברוך הוא, הנה אם לא יקשר דעתו ויתקע מחשבתו בחוזק ובהתמדה לא יוליד בנפשו יראה ואהבה אמיתית, כי אם דמיונות שוא, ועל כן הדעת הוא קיום המידות וחיותו והוא כולל חסד וגבורה (עץ חיים שער לידת המוחין, פרק ב), פירוש, אהבה וענפיה ויראה וענפיה'. וראה עוד שם בפרק מב.

משל לאיש שהתענג מאד מאכילת 'לאקשן', וזה היה מאכלו דבר יום ביומו מאז ומקדם. עם תום ימי השבע ברכות שלו, ביקש האיש להמשיך את דפוס אכילתו משכבר הימים ולהשביע את נפשו השוקקה הלאה ב'לאקשן' דבר יום ביומו. אך מה' יצא הדבר, שה'כנגדו' לא סבלה את מאכלו זה וקצתה מכך ממש, ואדרבה, חיבבה תחתיו את 'רק ה'קארטאפל' שהוא היה נמנע מלאוכלו משום שלא היה ערב לחיכו. דעת לנכון נקל, שמאחר ואלו זכו להינשא יחד, הרי לא יתכן שיכינו בכל יום שני תבשילין את שרצוי לכל אחד, והם יסעדו על ב' שולחנות מורחקים, כי אם כן במה יודע איפה שהם נשואים יחדיו כשכל אחד מתרחק והולך לו שזה היפוך ממעשה הנישואין, אלא בוודאי עליהם לבוא לפשרה, ולבשל מאכל אחד עבור שניהם.

והנה, אם נאמר שכדי שישרה השלום בביתם יעשו חלוקה ביניהם, באופן שיכינו את ב' התבשילין לסירוגין, היינו, שביום א' יעשו 'לאקשן' ואילו ביום שלאחריו 'קארטאפל', אז שוב לא ישרור השלום בבית ויהיה חסר בשלימותם, לפי שהאמת היא, שכל אחד אינו רוצה את המאכל שהתבשל היום, ועדיין משאלתו ורצונו שיספקו עבורו את התבשיל שלבו נמשך אחריו, אלא שהוא מבין שלולא שיתחלק הענין

יסוד ההצלחה בבניית בית, ביטול העצמויות מפני טובת השני

מטבע תיקן ה' בעולמו, שכשאדם שרוי בלא אשה, הרי שהוא שרוי בלא שלום טובה ושמחה (יבמות כב:), ועל מנת להשלים את ייעודו ותפקידו בעולם, עליו לָשֵׂאת 'עזר כנגדו' (בראשית ב יח) ולבנות עמה יחד בנין של שמחה, ועל ידי כך תהיה היכולת בידו גם להביא צאצאים הממשיכים דרכו.

דבר זה – שאדם אינו יכול להגיע לשלימותו לולי שיש לו 'עזר כנגדו' הוא אחד מפלאי תמים דעים, כיצד איש ואשה שהם שני בריות השונים במהותם זה מזה, יכולים לדור יחד, ועוד יותר, שלולי כך יש להם חיסרון מורגש של 'לא טוב היות האדם לבדו', או כפי שאמרו בגמרא (קידושין ז.) שהאשה אומרת 'טב למתי טן דו מלמיטב ארמלא' – שטוב יותר לישוב שני גופים יחד מלשבת כאלמנה בודדת. ולהבין אכן כיצד מתקיים הפלא הנ"ל, ומה החוט המחזיק ביניהם, נעיין מעט בסוד הנישואין כפי שנלמד מתורתנו הקדושה.

מפתח ההצלחה להגיעה ל'וידעת כי שלום אוהליך', להינשא ושיתיקיים 'והיו לבשר אחד' למרות השינויים בין שני הטבעיים, הוא הויתור והביטול של כל אחד אל השני. ונמשיל זאת במשל למה הדבר דומה, למען דעת את שלימות המידה הזו כראוי.

באוהלו מאכל זה, לפי שמיד כשיראו בני ביתו את מדת נתינתו מרוב אהבה, אזי 'כמים פנים אל פנים' גם היא תוותר משלה כדי להיטיב למיטיבה, ותתן לו כפרי מעלליו את אשר אהב במדה גדושה ורחבה, הרבה יותר ממה שהיה אם היה עומד על שלו ולא היה מוותר לגמרי על מאכלו אשר אהב.

נמצינו למדים, כי החיבור הגדול ביותר שיכול להיות, אינו על ידי ששני אנשים רוצים ליהנות יחד ועושים שותפות שכל אחד יספק לשני את הנאותיו מבלי לוותר משלו, אלא אדרבה רק על ידי שכל אחד מבטל את עצמו לטובת השני, עד שהוא אינו רוצה וצריך מאומה זולתי שיוטב לאחר אף אם זה סותר את רצונו.

שווה בשווה, לא יהיה בידו אף את המועט ממה שאוהב ביום שלאחריו. אם כן, מאי תקנתן לבנות בית המושתת על אדני השלום, שכל אחד יותר משלו כדי שיהיה לשני נחת רוח ותענוג כפי שערב לו, שלמרות שתענוגו נוגד את טבעו ומשאלתו שלו, מכל מקום כיון שלשני חביב מאכל אחר, הוא הולך ומבטל את כל תענוגו לתענוג גדול מזה, שהאחר יהנה ויגיע אל סיפוקו, וזה חביב עליו יותר מתאוותו ועינוגו. ומובטחים אנו, שבראות האחר עד כמה ההוא מחבבו ורוצה בטובתו עד שמסכים לבטל את רצונו מחמת החיבה ביניהם, אז גוברת חשיבותו אצלו והוא מתגדל בעיניו, ונוצר ביניהם אהבה וחיבור הבא דווקא מביטול רצונו אל האחר.

עבודת העלאת הניצוצות, העבודה הרצויה בשמים

ומן המשל הגשמי ניזל לנמשל הרוחני. מראשית הבריאה עוד

והמציאות מוכיחה כמאה עדים, לבל יחשוש 'איש הלאקשן', שמא אחר שהוא מוסר את שלו בשלימות, לא יפקד ולא יזכר מעתה

1. חובתנו לציין, כי פעולת הביטול אינה פעולה הנעשית על מנת שיקבל לאחריה כפליים לתושיה, שאם כן אין ביטולו ביטול באמת אלא דרך כיצד לקבל את מבוקשו אחר שרואה שכלתה אליו הרעה, רק באנו לומר שכשהביטול נעשה בלבב שלם, אז ניכרים דברי אמת, ורוצים לתת לו גם כן למרות שמבטלים את רצונם, וכערך המעשה שעשה השני.

2. ומטעם זה אין תוקף להלכה לנישואי עכו"ם, כי כנתבאר, עניין ההתחברות וההתקשרות שורשו מתוך ביטול הרצונות כל אחד למען טובת האחר, ואין באפשרי אצל אומות העולם שיהיה להם ביטול האחד אל השני, וכל מטרתם בנישואין אינו לבטל את עצמם אל השני, אלא שהם כולם פונים לאותה תאוה ולכן רוצים להתגורר יחד, וחסר אצלם עיקר הענין של חיבור הבא רק מתוך

ביטול (מהר"ל נתיב התורה פרק טו, חידושי אגדות נדה יז).

ובכך מתקנים את העולם כרצונו הקדום, בגילוי נפלא כי לה' אלהינו השמים והארץ ולו אנו משועבדים, וכל תענוגי העולם לא ישוו לתענוג הרוחני של 'להתענג על ה'.

עבודת ה' מחמת שוה רצונו יתברך ולא לשם קבלת תענוג

והנה כל עבדי המלך - מלכו של עולם כוספים ומשתוקקים להיכנס אל החצר הפנימית להרגיש קרבת אלקים, ואם נשאל את פיהם מה להם כי הניחו את מנעמי עולם בהתאמצות נפלאה ובמלחמה עיקשת תמידין כסדרן. כולם יחד יענו ויאמרו, שתכליתם להשיג את מתיקות העבודה, להרגיש בלימוד התורה נועם זיו של אמרת ה' צרופה, ושיצא לבם מרוב תשוקה אל קדושת שבת המתאמת, ולהלך בכל עת בהרגשה מרוממת של יחביאנו תחת כנפי השכינה. וכאן - במקום הזה נכנסת בחינת הדעת, כי אף שאכן שכרם הרבה מאד על פעלם הטובה שעזבו את נעימות הבלי העולם הזה למען השי"ת, אולם עדיין מחשבתו של העובד הזה סובבת והולכת סביב עצמו, שרוצה שגופו ירגיש את התענוג הרוחני וחפץ שהשי"ת ישפיע עליו השגות ורוממות עד בלי די. וכשמזדמן לפניו איזה קושי רוחני הריהו עומד ושואל כלפי מעלה 'למה תעשה כה לעבדך', והרי רצוני לעבוד את ה' בכל לב ונפש, וכי זו מדת הדין

קודם חטאו של אדם הראשון, פיזור הקב"ה בעולמו ניצוצות קדושה - הם חלקי אלקות המוסתרים בלבוש עב וגס הצריכים בירור מן הרע הדבוק בהם, מתוך מטרה נסתרת שבני האדם יקדשו ויעלו אותם לפניו לתקן עולם במלכות שד"י, ויעשו לו דירה בתחתונים (תנחומא פרשת נשא טז). משחטא אדם הראשון ירד חושך לעולם ונעשה העירוב טוב ורע גדול עד מאד, ומאז קשתה מלאכת הביורור ביותר, והאדם צריך לעמול קשה כדי למצוא את הניצוץ האלוקי דהיינו דבר ה' המסתתר בתוך כל דבר גשמי, ושלא להימשך אחרי תאוות לבבו וראות עיניו ולעשותו, אלא לכופפו לרצון ה' ולמסור את התענוג לה'. וכשאדם מצליח במשימתו זו, הרי שאין להשי"ת תענוג גדול מזה, וכלשונו של ה'באר מים חיים' (פרשת שמיני): שעבודה זו 'היא תכלית השלימות הנאה והיפה עבודת שמו יתברך, להחזיר האבידה לבעליה וחותרם המלך לחותמו, והקב"ה מתענג מזה כשבא אליו הניצוץ הלו, כבן הבא לאביו ממרחקים אחר כמה שנים'.

עבודה עבודה זו של העלאת הניצוצות ותיקון העולם, אינה ענין רק למקובלים ואנשי סוד, אלא יד הכל שווין בה, שכל התגברות על מחשבה ורצון שאינו טוב, וכל איתכפא אל ה', מעלה נחת רוח לה' שדבריו נשמעים למרות פיתויי היצר,

לגמול רעה תחת טובה, ואדרבה, מדוע לא יושפע שפע של אהבה בתענוגים לכל מי שמבקש את ה'. ודברים אלו הם הוכחה ברורה שיש לו עדיין דרך ארוכה להגיע אל נקודת האמת, כי כנתבאר תפלתו סובבת סביב עצמו ששואל ומבקש שייטב לו ויקל לו דרך העבודה, והמידה האמיתית היא, שיבטל וישתוקק למה

שחביב בעיני ה', שאף שאצלו חביב ורצוי להתעדן מנועם התורה והמצוות ולהרגיש דביקות בה' בכל מעשיו, הריהו מבטל את עצמו להשיב מלחמה שעה בתוך קושי והסתר אף שזהו עבודה קשה שבמקדש, מחמת שהוא מבטל את כל ישותו כלפי אדוניו^ט, וכיון שלהשי"ת יש יותר הנאה מעבודה באשפתות, להתגבר על

ח. הבהרה נחוצה: חלילה לא באנו לומר שאסור לבקש תענוג רוחני בעבודת הקודש שלנו, ומי לנו גדול מדוד מלכא משיחא המשתפך בספרו לבקש 'לחזות בנועם ה' (תהלים כז ד), ועיקר המכוון בדברנו, שלא לתלות את העבודה רק מחמת כן, אלא להיות כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס ואף לא הארות רוחניים, וכמו שכתב רבנו מתתיהו היצהרי ז"ל ממגורשי ספרד בפירושו למשנה הנזכרת (פ"א מ"ג): 'אבל יש במאמר אנטיגנוס בחינה שניה למדתיה מדברי חכמי האומות, והיא כי העושה דבר טוב כדי לקבל ממנו תועלת הראוי להמשך ממנו לפי טבע הדבר, או הוא נמנע מעשות דבר רע כדי שלא יוזק ממנו כפי טבע הדבר ההוא, זהו חסרון בנפש האיש הזה, כי הוא כמו סוחר מוכר סחורתו לתועלת הנמשך ממנה. אבל בעל נפש השלמה עושה הטוב מצד שהוא טוב, לא מצד הטוב הנמשך ממנו. וכן נמנע מן הרע מצדו, לא מצד הנמשך ממנו. אבל אנחנו המאמינים נאמר שראוי לנו לעשות המצות ולהמנע מן העבירות כפי מה שצונו הש"י מצד המצות וכו' לא מצד בחינת התועלת או ההיזק הנמשך מהם, וזו היא מעלת האהבה שנאמר (דברים ו ב) 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך', כמו שדרשו רבותינו ז"ל (ברכות נד.). והוא אצלי כוונת הנביא באומרו 'ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא' (מלאכי ב ז), כלומר, ההישירה האמיתית אם בעיון אם במעשה שהוא נרמז בתורה, אין לבקשה רק מפי מי שאינו שליח כי אם מה' צבאות, כלומר שלא יכין אל דבר מהדברים אלא לעבודתו ית', שאם יכין אל זולת זה, אותו הזולת הוא משלחו והאיש הזה הוא מלאכו לא מלאך ה', וקרוב הוא שלא יהיה בפיו תורת אמת אלא מה שיהיה נאות אל מי שמשלחו. ולזה אמרו ז"ל בפרק אין דורשין (תגיגה טו:) אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו לא יבקשו תורה מפיהו, ולזה כיוון אנטיגנוס באמרו משמשינ את הרב' וכו'.

ט. כמו שמסופר על מרן ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע ועוד צדיקים ששמעו בת קול שהפסידו את כל שחרם בעולם הבא, והפטירו אומר שאין להם מזה שום צער, רק אדרבה עוד שמחו בזה שמחה גדולה שעכשיו יזכו לעבוד את השי"ת

ומבקש תענוג עצמי ודוחק את תענוג השכינה, כך גם היא רוצה תענוג משלה, ומדוע מגיע לה להידחות מאדם זה שהוא אינו דוחה את תענוגו מפני תענוג אחר, אבל אם מבטל את תענוגיו משום שכך רצונו יתברך והוא מוכן לעוברו גם במעמקי ההסתר, אז השי"ת רואה בו איש נאמן עבורו ונותן לו בעין יפה גם כל משאלותיו שהיצר בטל ממנו ויש לו טעם ותענוג בעבודתו. והוא שאמר רבי מאיר במשנה (אבות פ"ו מ"א) 'כל הלומד תורה לשמה' - שלומד תורה רק כי כן צוה ה' מבלי להכניס את רגשי עצמו, 'זוכה לדברים הרבה' - שהנותן התורה מוצא בו כלי מחזיק ברכה, כי לימוד זה הוא ההוכחה הגדולה ביותר על שמחפש לעלות נחת רוח להשי"ת ולא לטובת עצמו, ולכן כביכול גם השי"ת מתקרב אליו ונותן לו משלו'.

מחשבה זרה דבעי לאוקדא בנורא (זהר הקדוש ח"א כז). או בשמירת העיניים מראות ברע וכיוצא בזה, הרי שהוא צריך להיות עומד מוכן ומזומן ולבטל את כל מאווייו להרגיש 'נפשי חולת אהבתך' כדי לקיים רצון הבורא, כי כדי להיות בדביקות אחד עם השי"ת כמו הקשר של 'והיו לבשר אחד' (בראשית ב כד), מוטל עליו ש'יעזוב איש את אביו ואת אמו' (שם) - את רצונותיו ותאוותיו, ולהתבטל לתענוג ה' החפץ שיתגדל ויתקדש שמו דווקא ממקומות שפלים ונמוכים.

ובשהאדם זוכה לבטל את עצמו כלפי ה', אין שכרו מקופח והוא זוכה לכפלים לתשועה שכל הקושי מסתלק ממנו, כי כשחסר לאדם ה'ביטול', אזי גם הקליפה אינה מסכימה להתבטל מלפני האדם וטוענת ליוצרה, שכשם שהאדם רוצה

בלי שום סיבה צדדית ויהיו עבודתם תמה ונקיה אך ורק לעשות רצון יוצרם ובוראם אביהן שבשמים, ולהעלות נחת רוח לפניו. ומכל מקום גם לנו יש חלק ונחלה בזה כל אחד כפי ערך מעלתו.

י. וככל התורה הזאת מבואר את ענין הדעת ב'שו"ת מפענח נעלמים' (סי' ו) בקוצר אמרים: 'דוע בברייתות דסתר תורה, כי חכמה ובינה נקראים בשם אבא ואימא, ושניהם יחד מולידים את הדעת, כמו שפירש רש"י (ע"ז יג, חולין קיא:) יתמי - בלי דעת. כי אבא ואימא מולידים הדעת. וביאורו ידוע, כי חכמה הוא עצם ההשכלה, אבל בינה הוא ההתבוננות שמתבונן עם כח השכל, ועל ידי אבא [חכמה] ואימא [בינה], היינו על ידי השכל וההתבוננות נולד באמצעות שניהם כח הדעת. והדעת הוא דביקות המחשבה בשרשה בחי החיים יוצר הכל, כענין שכתוב (תהלים ח ד) 'כי אראה שמין מעשה אצבעותיך' וגו', וכתוב (ישעיה מ כו) 'שאו מרום עיניכם וראו' וגו', כי על ידי השגת גדולת הבורא, מזה בא דביקות נשמתו ברוך הוא יתברך שמו ומקיים מצות עשה 'ובו תדבק' (דברים י כ), וזה נקרא דעת, כמו שאמרו חז"ל (במדב"ר י א) "דעת" - זה המכיר את בוראו, כמה

שבאותו ליל שימורים יישבו וידביקו את עצמם אליו במחשבתם בעבותות אהבה בדביקות נפלא, במחשבת התבוננות בגדלותו ורממותו וכל כיוצא בזה בענינים רוחניים, ובכח זה יעלה זכרונם לטובה ויהיה בידם זכות לצאת מארץ מצרים, וא"כ ישאל השואל למה נבחר מן שמיא, שראשית כניסת ישראל להיות עמו וצאן מרעיתו, יהיה דווקא בדרך של ענינים גשמיים, על ידי אכילת פסח מצה ומרור, ולא בהנהגה מרוממת של ייחוד שמו ית' במחשבה מתוך דביקות עליונה. וביותר תגבר השאלה, מה נשתנו ג' מצות אכילה אלו מכל תרי"ג חבורותיהם, שבחר בהם הקב"ה, לקדש את בני ישראל על ידם, כי וודאי לא בכדי הוא.

והענין נראה, דבעת ההיא של יציאת מצרים, נעשה האירוסין בין ישראל להשי"ת כמו שנאמר על ידי ירמיה נביא ה' (כ ב) 'כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך', ואשר על כן כדי שיהיה הזיווג עולה יפה ויתקיים ידע את

המצוות שנצטוו לעשות בפסח מצרים מורים על ביטול

משנודע לנו ענין זה, ש'דעת' הוא חיבור והתקשרות שני הפכים הנוצר דווקא מתוך ביטול הישות העצמי, ניזיל ונראה היכן רמזו דבר זה בחג הפסח ובמצוותיו.

מצה זו שאנו אוכלים, ראוי להתבונן וליתן טעם, 'על שום מה' נצטונו לאוכלה עוד בהיותנו בערות הארץ במצרים (שמות יב ח). והגם שידוע מאמרם (מכילתא פרשת בא מס' דפסחא פרשה ה), שבני ישראל במצרים היו ערומים מן המצוות ולא היה בידיהם זכות להיקרא 'צבאות ה' ולצאת ממצרים, ולכן נתן להם הקב"ה מצוות דם פסח ודם מילה ומצות מצה כדי שיזכרו ממנו ית' ויוכלו להיגאל בכוחם, עדיין אינו מובן לגמרי למה ע"י מצוות מעשיות אלו הגיעו למעלה גבוה כל כך, ואילו הורשה לנו להציע, היינו מציעים דרך גבוה ונעלה יותר מזו כיצד היו יוצאי מצרים ראויים להיכנס בכלל צבא ה' הראויים לגאולה, שהיה הקב"ה מצווים לאמר,

דאת אמרת (הושע ד א) 'ואין דעת אלהים בארץ', ואומר (ירמיה ט כג) 'השכל וידוע אותי' עד כאן לשונם. ומלת דע"ת היא לשון חיבור **כענין** (בראשית ד א) 'והאדם ידע את חוה אשתו', וכמו שעל ידי הזווג הגשמי יש תענוג גשמי, כן יש תענוג רוחני מאוד להדביקים במחשבתם בבורא יתברך, ודברים אלו אי אפשר לבאר בכתב, רק מי שזיכהו ה' בהרגשה הזאת הרוחנית הוא יודע. ולדעתי זהו כוונת רש"י ז"ל **פרשת תשא** (שמות לא ג ד"ה ובדעת) - 'דעת זה רוח הקודש'.

יא. בנותן טעם להסמיק לכך את דברי הלבוש (סי' תעא ס"ב) המבאר את שאמרו (ירושלמי פסחים פ"ה ה"א) 'כל האוכל מצה בערב פסח כאילו בועל ארוסתו בבית

הקשורים לאכילה והרמת ניצוצי הקדושה כמו הקרבת קרבן פסח ואכילת מצה ומרור, כי רצה ה' לראות כיצד 'ישראל כלתו' נגשים אל תענוגו אף על פי שלהם אין טעם ותענוג בעבודה זו, ורצונם הוא בעבודה של ראיית פני השכינה, ולא עוד אלא שכמו שבכל זיווג ביטול התענוג עולה בקושי גדול, כן גם בג' מצות הללו היה נצרך מסירות נפש ממש כדי למלא את רצון ה', כדלהלן.

בפסח - כמו שאמרו חז"ל (ראה טור סי' תל) שהצאן היה אלוהיהם של מצרים, והיו המצרים מביטים כיצד בני ישראל קושרים את יראתם בכרעי המטה ושוחטים וצולים אותו בשיפוד, והיה לבם נהפך בקרבם בראותם זאת, עד שהיו צריכים נס מן השמים שלא יזיקו לישראל. במרור - אין מן הצורך להרחיב בו, כי כשמו

אשתו' כסוד שנאמר (שמות ו ז) 'וידעתם כי אני ה'', הוצרכו ב' הצדדים לבטל עצמם אל האחר כדי שיתקיים קשר הדעת והחיבור. והנה מצד הקב"ה נעשה הביטול הגדול ביותר ששייך, שכן הוא ית' דלית ביה תפיסא כלל (תיקוני הקדמה יז), ירד ממצעון קדשו לגאול את בריותיו השפלים, שאין לך ירידה גדולה מזו. והיה נדרש לראות האם גם ה'כלה' נותנת את דעתה ומסכימה לבטל את רצונה ותענוגה אל רצון 'בעלה' אם לאו, ולזאת הודיעם ה', כי תענוגו הגדול ביותר אינו שיתבוננו לפניו במושכלות החכמה ובמחשבות אלוקות, אלא דווקא מעבודה העולה מבירור הניצוצות וההתעסקות בגשמיות - ש'הקב"ה מתענג מזה כשבא אליו הניצוץ הלז, כבן הבא לאביו ממרחקים אחר כמה שנים' (לשון ה'באר מים חיים' לעיל), ולפיכך נצטוונו לעסוק במצות

חמיו' שבשניהם, גם בברכת אירוסין וגם בברכות על המצה יש ז' ברכות. עיין שם.

וב'עבודת ישראל' (לפסח): 'בליל פסח האירו כל התיקונים והגדלות ברגע אחד כדי להוציא עמו בני ישראל מכור הברזל ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה, וזהו 'כי בחיפזון יצאת ממצרים' (דברים טז ג), ובחינה זו לא היתה מסיטרא דילן כמבואר בזוהר הקדוש (ח"ב צד:), והיה אז היחוד בחינת חתן וכלה הסועדין סעודת אירוסין בבית אביה'.

וראה ב'אמרי אמת' (ימים אחרונים פסח שנת תרע"ד): 'פסח הוא השורש ועליו נאמר (הושע ב, כא) 'וארשתיו לי לעולם', וכן 'שמעי בת וראי וגו' ושכחי עמך ובית אביך' (תהלים מה, יא) קאי על פסח שאז בטלו עצמם לגמרי, וכתביב שם (פסוק יב) 'כי הוא אדוניך' היינו קבלת מלכות שמים'. ובמקום אחר (ימים אחרונים סוכות שנת תרס"ו): 'וארשתיו לי לעולם' (הושע ב כא), כנגד פסח כדכתביב (ירמיה ב ב) 'זכרתי לך חסד נעורין אהבת כלולותיך שהקב"ה זוכר זאת לעולם'.

יבוא לידי חימוץ, שהיא עבודת בירור קשה מאד.

ובין שראה הקב"ה כיצד בני ישראל מקיימים את מצוותיו בשמחה ובמסירות נפש בביטול השכל כי כן צוה ה', כמו שכתוב (שמות יב כח) 'וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו', הלך וקיים בהם את החלק השני במשל שהזכרנו, שכראות ה'שני' כיצד מבטלים הכל למענו, הוא נותן בעין יפה כפלים לתושיה. וזה שאמרו שהפסח שהקריבו במצרים היה בו טעם גן עדן ממש (שמו"ר יט ה), ועל המצה אמרו שהיה בו טעם מן (קידושין לח.), וכן המרור נגלה להם לבסוף שהיה גנוז בו טובה³, שעל ידי גלותם

כן הוא, רומז על קושי ומרירות הגלות שנתגלגל על ידי הקב"ה ברד"ו השנים שהיו במצרים, והוצרכו לגלות את שמו ית' בסבלות ובעבודות, ולא לחקור על מה עשה ה' להם ככה אלא להאמין כי ה' סיבב להם את הכל לטובה. והמצה - רומזת כיצד בצק אחד יש בו צד לכאן ולכאן, שמצד אחד יכול להיות ערב ונעים לחיך אם לא יעכבו ממנו לטפוח ולהחמיץ, אבל אז הוא בבחינת היצר הרע (זוהר הקדוש ח"ב קפג:), ומצד שני יכולים למהר עשייתו ולא להוסיף עליו שום דבר זולתי קמח ומים, שאז משאירים אותו בקדושתו העליונה בבחינת מיכלא דמהימנותא (שם) וצריך להשגיח בזהירות מופלגת שלא

יב. וראה שם ב'אור החיים הקדוש' שביאר את כפל הלשון 'וילכו ויעשו' ו'כן עשו', שכפל הלשון בא לרמוז, שהבינו את רצון ה' האמיתי ו'כן עשו', ולא עשו ציווי ה' כפי הבנתם [משונה מרצונו האמיתי] רק ע"י ביטולם לגמרי לרצון ה' הבינו מהו עומק רצון בוראם וכן עשו.

יג. וכעניין שכתב ה'שפת אמת' (לשבת הגדול שנת תרנ"ד): 'ונראה לי עוד פירוש 'סדר' [מה שנקרא ליל הסדר], לרמוז שגם כל תהלוכות הגלות היה הכל סדר מיוחד, שלא נאמר כי קרה סיבה ששלט פרעה על בני ישראל, רק הכל היה בכוונה מכוונת כמו שאמר לאברהם בברית בין הבתרים. ואפילו כל פרטי העיגולים וקושי העבודה, היה הכל בסדר מיוחד. והלא כל סיפורי הגדה הם מתהלוכות ענים וצעקתם, והוא בכלל סיפור יציאת מצרים, שהכל היה בהשגחת השי"ת לטובת בני ישראל. לכן המצוה 'על מצות ומרורים' (במדבר ט יא) שיש לשבח על הגלות כמו על הגאולה'.

ובמקום אחר (פסח שנת תרל"ב): 'ופשוט יש לומר טעם מרור כמו שכתבתי לעיל להראות שגם הגלות וימי העינוי, רואין עתה ומאמינים שהיה לטובה ומשבחין על זה, כי על ידי זה נכנסנו לבריתו של הקב"ה כמו שכתוב (דברים ד כ) 'ויוצא וכו' להיות לו לעם נחלה' וכו'. ובני ישראל לאחר גאולת מצרים, נעשו כאומה חדשה (מדרש תהלים קז ד) כמו המתגייר כקטן שנולד וכו' (יבמות כב), כי מה שכתוב

אין התינוק יודע לקרוא אבא עד שיאכל טעם דגן - הוא המצה
משהניענו עד הלום, נטעום טעם
הגון בעומק דברי הרה"ק
בעל התניא זי"ע (ליקוטי תורה פרשת צו, וע"ע ב'דרך מצוותיך' מצות השבתת חמץ ואכילת מצה אות ב) **בביאור אומרם ז"ל** (ברכות מ.) **'עץ הדעת חטה היה, לפי שאין התינוק יודע לקרוא אבא עד שיטעום טעם דגן', על פי הידוע**
מכתבי המקובלים (של"ה הקדוש מסכת פסחים תורה אור אות קיט, ברית כהונת עולם מאמר מצות משוחים פרק טו, פרי צדיק לחג הפסח ועוד) **שמצות אכילת מצה היא תיקון גדול לחטא אדם הראשון.**

השי"ת ברא כל הבריאה בטובו ובחן,
שיש הרבה מיני פירות
ומאכלים בעולם, ולכל אחד מהם יש
דבר מיוחד, אם בטעמו או בצורתו או

התבררו הניצוצות של חטא אדם הראשון (פע"ח שער חג המצות פרק א), **וזכו להיות ראויים לקבל את התורה". כי**
אחר שביטלו והסכימו לעשות את המצות רק מחמת שזהו רצון ה' ותענוגו, וביטלו את תענוגם - להתענג
על ה' וליהנות מזיו שכינתו מפני תענוג ה', לא קופח שכרם, וזכו
להשגות גדולות עוד יותר ממה שחשבו בראשונה, שנגלה עליהם מלך
מלכי המלכים הקב"ה ונשאם על כנפי נשרים אליוטו, ולא עוד אלא שסיפק
צרכיהם במדבר ארבעים שנה על ידי המטרת לחם מן השמים דבר יום
ביומו (שמות טז ד), **כי זה דבר המשפט, שכשרואים כיצד השני מוסר משלו**
למען טובת האחר, אזי גם האחר עושה פעולות נשגבות עד מאד למען
לא יחסר המזג למי שגמל לו טובה, ובוזה מתקשרים יחד.

(במדבר טו טז) **'אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים' קאי גם על הירידה לגלות.**

יד. ולזה נצטוו לאכול את המרור על אף היותם עדיין בארץ מצרים, לא כזכר לימי עניים ומרודם, שכן עובדי מצרים לא היו צריכים שום זכרון לזה, וכל גופם היה מוכה וחבול עדיין ממכות מצרים (תנחומא פרשת יתרו ח), אלא שהמרור עצמו נהפך למאכל של חירות, כי נתגלה שלא היה כלל קושי, וכל השעבוד היה לטובה כדי למרקם בכור הברזל שבמצרים.

טו. מה מתקו אם כן דברי ה'אור החיים הקדוש' בפסוק (ויקרא כג ה) **'בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה', שלכך נצטוו בציווי מיוחד שיקריבוהו לשם ה': 'לצד שפסח מצרים שהוא פסח ראשון עשוהו לאהבת הערב והמועיל, הערב שאמרו ז"ל** (שמו"ד יט ה) **שנתבשם פסחו של משה מריח גן עדן וכו', והמועיל לפסוח המשחית על בתיהם, וכאן אמר כי פסח דורות יעשוהו לשם ה' הגם שאין בו אחד משתייה'. שזה תכלית כל המצות שלא לעשותם כדי לקבל הנאה אלא רק 'פסח לה' כי זה רצון עליון.**

מחשבה אחריה ואפילו לעלות נחת רוח לאביו, אלא היא קריאה הבאה מתוך ביטול השכל, כי רצונו לחסות תחת יד אביו, ולכן כשהאב שומע שקוראים לו ורוצים את קרבתו מחמת אהבה שאינה תלויה בדבר, מיד עולה בקרבו חיבה יתירה אל נפש בנו ו'עזה כמות אהבה'.

מבאר הרב זי"ע ואומר, שכל האמור הוא רמז לפנימיות מצות אכילת מצה, דהנה המצה צריכה שתהיה לכתחילה **מחייטים** (רמ"א או"ח סי' תנג ס"א) שלא באו לידי חימוץ, ללא שום תבלין שיתן לה טעם וריח. ונרמז בזה, כי אכילת המצה הינה אכילת דגן רק כי כן צוה ה' ללא טעם גשמי המובן, וכאותו בן הקורא 'אבא' אף שאיננו יודע לפרש מדוע הוא מכנה רק את אביו בשם 'אבא' ואוהב אותו, וחביבה קריאתו יותר מידיעת הבן הגדול שקורא לאביו ומבין מדוע הוא אביו אוהבו. ולפי שאנו קוראים אל ה' 'אבא' בביטול גמור ורצוננו אחת הוא להיות עמו ולחלקו כגמול עלי אמו, אזי מן השמים ה' 'אבא' מתמלא רחמים ומנשא אותנו אליו, כי כן מוצק ביסודו של עולם, שהאב אוהב את בנו כשקורא לו דווקא מתוך אהבה שאי אפשר

בוויטמינים $[÷ \pounds ÷]$ שבו, ו'כולם בחכמה עשית' כתיב (תהלים קד כד). ומכל מקום במעלה גדולה ויתירה חוננה החסה, שהיא מכנסת דעת במי שאוכלה, שאם עד עתה לא היה בכח שכלו להבין מושכלות, הרי שמתווסף בו דעת להשכיל ולהחכים, ודבר זה אינו בנמצא בשום צומח על פני האדמה זולת בחטה וכאמור.

עוד זאת נתבונן מנפלאות הבורא בדברי הגמרא האמורים, דהנה התינוק הקורא 'אבא', אינו יודע את עומק המשמעות, מדוע הוא אכן מכנה דווקא את איש זה בשם 'אבא' ולא אדם אחר, ומדוע ה' 'אבא' דורש את שלומו וטובתו יותר מאחרים, אלא הוא נמשך אחריו ללא טעם, רק מחמת קשר עמוק הנטוע בלבו שהוא אינו ניתן לביטוי בשפתיים^{טז}. כמו כן עיננו הרואות, כי קריאת 'אבא' זו, אף על פי שאין בה חכמה נפלאה, מכל מקום היא מעוררת בלב האב אהבה ללא גבול, שבכל פעם שהתינוק קורא לאביו בשם 'אבא', תיכף ומיד רגלי האב מוליכות אותו אליו ברוב חיבה ואהבה, ועוד יותר מהאהבה שיש לאב מקריאת 'אבא' של בנו הגדול שיש לו שכל ומראה לו דברי חכמה שעשה. והטעם לזה, כי קריאת 'אבא' של התינוק אין בה שום כוונה או

טז. וכלשון הרב: 'ולהיות ידיעה זו בהתינוק הוא נמשך מלמעלה מן הדעת המושג, שהרי ידיעה זו בהתינוק אינו בדעת המושג, שהרי אינו יודע איך ומה הוא אביו כי דעת התינוק קטן וכו'.

המצה בתחילתה היא העבודה שלנו להעלות לגבוה, והאפיקומן מתנת ה'

ביסוד זה ניתן לפרש גם את השינוי, שבתחילת הסדר אנו אומרים 'הא לחמא עניא דאכלו אבתנא בארעא דמצרים', שהמצה היא מאכל בזוי של עבדים. ואילו בהמשך הדברים אנו מגידים ואומרים 'מצה זו על שום מה על שם שלא הספיק בציקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם', ומזה, שהמצה היא מופת והוכחה לחירות עולם". כי המצה יש לה שני בחינות, שבתחילה היא מלשון 'מצה ומריבה' (וזהו הקדוש ח"ג רנא:), שנדרש מהאדם להילחם שלא תחמיץ, על ידי השבת מלחמה שצרה נגד היצר ולהעלות ניצוצי קדושה למרומים. ואחר שהאדם זוכה לבטל את עצמו ולעשות רצון ה' בעבודת הבריורים ובמקומות אפלים אף על פי שעבודה זו אין בה שום תענוג לפי דעתו שלו,

למפרט בשפוטא. וכיון שהחטה מוספת דעת, שאין התינוק יודע לקרוא אבא עד שיטעום טעם דגן, לפיכך נצטוונו לאכול מצה, כדי להמשיך עלינו את הביטול הגדול שסודו ב'דעת', כקטן זה שקורא 'אבא' מבלי להבין עומק מהותו ועושה כן רק כי לבו נמשך להידבק עם אביו באהבה, ובזה מתקנים את חטאו של אדם הראשון שביקש את היפך הביטול, 'לדעת טוב ורע' (בראשית ג ה).

אם כן יהיו תואמים דברי ה'בני יששכר' במאמריו (חודש ניסן מאמר ח אות ד) ש'חמץ' שא"ר' בגימטריא 'עץ הדע"ת' [639], כי באכילת מצה הרומזת ל'ביטול' מוחלט הגורם לקשר של 'דעת', מתקנים את חטאו של אדם הראשון - חלתו של עולם (ב"ר יד א) שחטא בפגם הדעת ולא התבטל לדברי ה' שלא לאכול מאותו עץ, אף שהיה זה נגד הבנתו ותענוגו מדוע לא לאכול מן העץ".

יז. ראה מה שכתב בספר הקדוש 'אהבת שלום' (פרשת בא): 'הנה ידוע, שקודם חטא אדם הראשון היו כל הדברים שבעולם מתוקנים בתכלית השלימות בלי שום חסרון בעולם ולא היו מגושמים כל כך כמו עתה, וכל מיני מאכלים שבעולם היו רוחניים כמו המן שהוא לחם מן השמים - ועוד יותר, רק אחר החטא נתגשמו כל הדברים שבעולם הזה וכו'. חמץ הוא מה שפגם אדם הראשון בנשמתו וכו', ובחינת מצה היא בחינת מה שהיה קודם חטא אדם הראשון, שלא היה אז בחינת רע כלל'.

יח. כידוע דבר זה האם המצה היא זכר לגלות או לגאולה היא מחלוקת ראשונים (ראה רש"י רמב"ן וספורנו דברים טז ג, גבורות ה' פרק נג), ולא באנו רק להעיר לנוגע לעניינינו.

מצות אכילת מצה, ואילו את החלק השני אוכלים עבור אפיקומן. כי חציה הראשון של המצה, רומזת לעבודת עבודה של ה'כלה' להתבטל לתענוג 'בעלה' ולשמחו בבירור הדברים הפחותים, כמו המצה שצריכה עיון רב שלא תחמיץ ותישאר כשרה ומהודרת למרות הקושי שבדבר. ואחר שביטלנו עצמינו כלפי מעלה לעשות רצונו בלבב שלם, אזי כביכול ה' ממרום משקיף ומשפיע מידו הרחבה והמלאה אפיקומן מ'תכא דרחמנא' (-משלחנו של הש"ת, ראה תוס' ברכות מב. ד"ה אתכא, שו"ע אור"ח סי' תעז ס"א), שהוא כביכול הביטול והנתינה משלו למעננו, כמשפט לאוהבי שמו"ט, וכך כתוב ב'ליקוטי תורה' להאר"י הקדוש (ספר ויקרא הוספות): 'ומה שמצה צריך להיות דלא מליח, היינו, כי מתחילה צריך להיות לחם עני בלי טעם רק בבחינת אתכפיא, ועל ידי זה אחר כך יבוא לבחינת מצה עשירה שהוא בחינת

אז אשריו וטוב לו שזוכה לגילוי אור המצה של 'נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם', כחתן היוצא לקראת כלה, שהקב"ה מבטל את עצמו כביכול אליו, ומזריח עליו אור והשגה גדולים. וכאשר ראינו ביציאת מצרים, שעל אף שישראל לא היו ראויים לגאולה מחמת דלותם ושפלותם בתורה ובמצות, מכל מקום כיון שהתבטלו אל ה', זכו להולדה חדשה (פ"ח שער חג המצות פרק א), ונשתנו ברגע אחד ממה שהיו בתחילה, עד שהיה ביכולת להבחין בין ישראל למצרים שהמשחית פסח על בתי בני ישראל, מרוב אור שנשפע עליהם מלעילא. וכן הוא בכל ודור ודור ובכל זמן וזמן, שכפי מה שהאדם מתחבר אל ה' על ידי ביטול אמיתי, כך זוכה להשגות אין שיעור. זה גם הטעם שעושים 'יחץ', שחולקים את המצה לשנים, ואוכלים את החלק הראשון לשם

יט. וזה פנימיות המובא (פי צדיק מאמר כב) שהרה"ק מצאנו זי"ע סיפר כמה פעמים בשם הרה"ק הרבי ר' אשר מראפשיץ זי"ע שהיה מעיד, כי רבו הקדוש הרבי מלובלין זי"ע היה אוכל כזית מקרבן פסח שהביא לו אליהו הנביא זכור לטוב, והיו רואים אצלו אחר כך שנשתמנו שערות שפתותיו מן השומן, וסיים ה'דברי חיים' כי גם אצל הרה"ק מראפשיץ אחרי שסיפר מענין אכילת קרבן פסח של מרן מלובלין ז"ל, היו ניכרים סימני שומן על שפתיו כאילו אכל ממש עכשיו בשר שמן. וכן איתא בספר 'מנהגי רבותינו והליכותיהם' (פ"י ס"ק פ) שסיפר הגה"צ רבי יהושע בוקסבוים זצ"ל אב"ד גאלאנטא, אודות מרן ה'חתם סופר' זי"ע שבעת אכילת אפיקומן שהוא זכר לקרבן פסח, היה רגיל להפוך את המצה מיד ליד כמי שנכווה מחמימות קרבן הפסח. כי צדיקים אלו שהיו בטלים כעבדא קמיא מריה, זכו לקבל מאת ה' גם כן שכר גדול שירד ה' ממעלתו ונתן להם ממש מפיתו כביכול.

והבי קרא שמו אפיקומן שהוא נוטריקון אפיקו מ"ן - מ"יין נ'וקבין (מאור ושמש רמזי פסח), כי עבודתנו בביטול אל ה' - סוד מ"ן נוקבין, עולה לגבוה ומשפעת לנו משם שפע וברכה².

קטן אינו חייב במצה לפי שאינו יכול להשיג מדה זו של ביטול

על פי זה נוכל לתרץ את שאלת מ"ה נשתנה, מדוע כשמנו חכמים במסכת סוכה (מב:) את פרק הזמן שהקטן מתחייב בחינוך, לא נאמר אימתי זמנו לענין אכילת מצה, ומזה שזמנו רק כשיגדיל. ומה עוד שיש לשאול בעיקרא דדינא, מדוע לא חייבהו בחיוב גמור במצוה זו, מטעם שאף הם היו באותו הנס כמו בנשים (ראה פסחים קח.).

ולפי אמרינו אתי שפיר, כי מאחר וה'מצה' היא סוד ה'דעת', ועתה הוברר לנו שאין המכוון ב'דעת' לריבוי הידיעות, אלא בעיקר להתבטל אל הידיעה של האחר כענין 'תכלית הידיעה שנדע שלא נדע' (בחינת עולם פרק יג אות מה), והבנה עמוקה זו אין בכוחו של קטן להשיג, לכך פטרוהו

דעת'. מעתה נבין את שנשנה הלוח ושוב בכל כתבי הקודש, שהמצה היא מיכלא דדעת, כי ממנה נקח לעבוד את ה' כיצד להתחבר אל ה' בביטול גמור, וכוחה מתלווה לכל ימות השנה שיוכלו להשיג דעת.

ובואת יבואר גם כן אותה הלכה פסוקה (פסחים פ"י מ"ח, שו"ע אר"ח סי' תע"ח ס"א) שאסור לאכול מאומה אחר אפיקומן, כדי שלא להעביר את טעם המצה שבפה. ונוכל לומר, שאין בהלכה זו רק מצות 'לא תעשה' כחוק ללא טעם, אלא טובא גניז ביה, לרמז כי אחר שזכינו לקבל מפיו של הקב"ה דעת ותבונה באכילת האפיקומן שלו, מלמדינו השי"ת את אופן הקניין של מתנתו, שאף אם אנו תאבים לאכול ולשתות בעוד ליל, נתגבר על יצרנו מחמת שאצלו חביבה אכילת האפיקומן עד מאד והיא מתוקה כמו קינוח הסעודה בדבר מתיקה (פסחים קיט:), ולא נסירנה מפינו אף אם רצוננו לאכול מאכל אחר, כי רק על ידי ביטול התאוה קונים בקנין גמור את הדעת ויכולים לקרוא את הלל ולשורר שיר השירים למלך שהשלום שלו בהתחברות חדא עם השי"ת של 'ישקני מנשיקות פיו' (שיר השירים א ב).

כ. ראה דברי הגה"ק רבי יוסף חיים מבבל זי"ע ב'בן איש חי' (שנה ראשונה פרשת צו): 'ועטרת ראשי הרב מורנו אבי זלה"ה פירש אפיקו מ"ן ר"ת מ"יין נ'וקבין העולין מן מצות אכילת מצה, ואכילה זו היא מצוה אחרונה'.

מילי דמלכא

והריחוק מחמץ, נוכחנו לראות כי אדרבה מהות הפסח הוא הריחוק עד קצה הגבול אל רצון ה', ואחר שרצונו שבימים האלה נבדל מכל חשש חמץ, הרי שבחיפוש היתרים כיצד לענג עצמינו אנו מחסרים מהתבטלותנו אליו, ומתירים את הקשר מקצת במקצת, ומי ישורנה לבסוף שמא יותר הקשר וינתק חלילה. וזה אחד מהדברים שהם בכלל 'ולמען תספר באזני בןך ובן בןך וכו' וידעתם כי אני ה'' (שמות י ב), שמצוה עלינו לספר להם וללמדם, כי החומרות ומנהגי פסח הם הדרך להגיע ל'ידעתם כי אני ה''', וכפי הביטול לשמור משמרת של כל הקפידות המסורות מבית אבא, כך יכולים לזכות במועד הזה שבאנו בברית האירוסין עם ה' - ל'וארשתין לי באמונה' אל סיפא דקרא 'וידעת את ה'.

מי יתן ונזכה במהרה לדברי הנביא (ירמיה כד ז) 'ונתתי להם לב לדעת אותי כי אני ה' והיו לי לעם ואנוכי אהיה להם לאלקים', כניבא ישעיהו ברוח עצה וגבורה (יא ט) 'ומלאה הארץ דעה את ה'', בזמן הזה בו אנו מובטחים 'בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל' (ר"ה יא.).

מאכילת מצה, כיון שזהו כל מהותה של מצוה זו.

השמירה על מסורת אבות בפסח, נכלל ב'דעת' הביטול של פסח

משזכינו להבין, שמשמעות חג הפסח בכלליות ומצות מצה בפרטות הוא הביטול אל ה', שלא לחפש אחר תענוגים ואפילו תענוגים רוחניים, אלא להתקשר אל ה' מתוך ביטול הידיעה לעשות את הרצוי לפני ה'. הרי תוכחה מגולה עולה מאליה, למה שאנו רואים כיום בפרוס חג הפסח, שחברות המזון מוציאים ומייצרים אוכלין ומשקין ומעדנים שונים 'על טהרת הפסח', לבל יחסר המזג, ושע"ז לא יורגש כלל שחסר דבר מחמת איסור אכילת חמץ. ונאמר, שאף אמנם שיש במעשיהם משום הצלה גדולה לאנשים הרחוקים מדרך האמת, שבכוחם להתנזר מאכילת חמץ ולטעום מאכלים הדומים למאכלם בכל ימות השנה, אבל לא להם ולנו ענין אחד, שכן לבד מה שיש להיזהר מ'ואל תטוש תורת אמך' שלא לשנות ממנהגי האבות, הרי שאנו שזכינו להתבונן בעומק ענין אכילת מצה

ניתן להשיג הגליונות

בארא פארק

בבית מדשינו הגדול

1353 55st

וויליאמסבורג

ביהמ"ד קיט"ל בית מנחם צבי

לאקער #6 (אצל המקוה)

ביהמ"ד וויזניץ Rutledge & White

לאקער #222 (אצל העז"נ)

מאנסי

ביהמ"ד סאטמאר 1

לאקער #5

ביהמ"ד הגדול וויזניץ

לאקער #183